

10.05.2018

Наука та її популяризація: стан і перспективи розвитку в Україні

Про те, чим наука важлива для суспільства й держави, як призупинити відтік талановитих дослідників, чому слід протидіяти псевдонауці та академічній недоброчесності, а також про те, навіщо популяризувати наукові здобутки і хто цим має займатися, в інтерв'ю інформаційно-розважальному проєктові «Styler» українського інформаційного порталу «РБК-Україна» розповів учений і відомий блогер, старший науковий співробітник відділу фізичної електроніки Інституту фізик НАН України кандидат фізико-математичних наук А. Сененко ([Національна академія наук України](#)).

Кількість учених у нашій країні постійно скорочується: через непродуману державну політику наука постійно значно недофінансовується, тому люди, які в ній працюють, змушені або шукати підробітки, або взагалі змінювати сферу діяльності чи емігрувати, говорить А. Сененко й додає, що базове фінансування наукових досліджень обов'язково повинно залишатися, оскільки, наприклад, фундаментальні результати не дають практичної, економічної вигоди «тут і тепер» – їхню користь неможливо обрахувати (а отже, на гроші від приватного сектору в цьому разі очікувати). За конкурсне ж фінансування потрібно поборотись, але для цього слід самому вже бути конкурентоспроможним: *«...не зовсім компетентні люди кажуть, що можна повністю перейти на самозабезпечення і жити тільки з грантів, але це не так. <...> Ми воюємо за європейські гранти, а обладнання та матеріально-технічна база у нас застаріла. У Європі гранти надаються на дослідження, реактиви і прилади, але своя база у вигляді приміщень, води, електрики, тепла і основного набору обладнання – має бути. Інакше грант просто не дадуть. Тобто вже на стартовій лінії необхідно бути дуже конкурентоспроможним. Це нормально. Але українські чиновники собі уявляють, що нашому вченому досить начитатися книжок, прийти на європейський ринок і сказати приблизно так: «Я розумний, дайте мені грошей». І, звичайно, йому всі ці гроші нібито дають. Це так не працює! <...> Необхідна модернізація і якісна підтримка вітчизняної наукової інфраструктури, яка не фінансувалася належним чином практично ніколи з часів здобуття Незалежності. <...> Якщо нічого не робити, через два-три роки ми можемо зіткнутися з повною втратою науки, цінних кадрів, експертів. Це деградація в тому числі освіти, природознавчих наук, вищої освіти. Це деградація технологій, спеціальних сфер. Наприклад, атомної енергетики. Неможливість виробництва засобів оборони. Біда ще й у тому, що чим менше в країні реальних вчених, тим більше – псевдовчених. Через брак у країні вчених, надбавки та посади будуть все більше давати тим, хто займається псевдонаукою. Але позитив є. Незважаючи на те, що у нас четвертий рік іде війна, а наука переживає складний час, у нас все ще залишаються фахівці, а реформа науки, хоч і повільно, але рухається. Це радує і вселяє надію».*

Сумнів суспільства і влади щодо того, чи потрібно фінансувати науку й навіщо це робити, часто виникає саме через недостатню поінформованість

про досягнення українських учених. Запит на таку інформацію існує, тому його слід задовольняти, зокрема за допомогою науково-популярних заходів і тематичного контенту в медіа-просторі, переконаний А. Сененко. *«Звичайно, в науку йдуть не для того, щоб про неї розповідати. В науку йдуть, щоб її створювати, просувати. Це цікаво, це круто, це захоплює. Кожен повинен займатися своєю справою, – говорить він. – З одного боку – дійсно, у багатьох [учених] просто немає на це [популяризацію] часу. По-друге, за опитуваннями, 70 % молодих українських вчених – на підробітках. Фінансування науки в Україні настільки низьке, що базової зарплатні не вистачає, і весь свій вільний час вчені витрачають на те, щоб заробити додатково. На заході з цим трохи простіше. У Британії BBC робить класні науково-популярні передачі, які відомі на весь світ. Цим займаються й інші телеканали, і університети. Їм надають всіляке сприяння – як держава, так і фонди, меценати. Навіть в лабораторіях є піар-відділи, а у великому університеті піар-відділ – це обов'язково. <...> Чи має цим займатися держава? Зобов'язана! Це питання національної безпеки. Тут точно так само, як і з освітою. У нас саме розуміння питання важливості науки дуже низьке. Чиновники не розуміють, що наука – це єдиний важіль, який допоможе зробити економіку дійсно інноваційною і різко вивести її на лідируючі позиції світових рейтингів. Без науки цього просто не може відбутися. Звичайно, повинен бути бюджет. Але треба пам'ятати: це не буде окуповуватися. У нас телебачення мислить саме окупністю програм, повинен бути трафік, повинні бути рекламодавці. Але тут має бути як з культурою. Ми можемо перевести всі театри на самозабезпечення, але завтра вони закриються. Але чи правильно це? Напевно, ні. З популяризацією науки – те саме».* Зараз ситуація з популяризацією науки в Україні значно краща, ніж, скажімо, чотири року тому, вважає А. Сененко. Люди призвичаїлися відвідувати науково-популярні заходи й роблять це щораз охочіше. Однак простір для розвитку цього напряму є. І це, безумовно, потрібно суспільству.

Більше читайте за посиланнями:

https://styler.rbc.ua/ukr/nauka_i_tehnika/-vopros-natsionalnoy-bezopasnosti-anton-senenko-1523616715.html (перша частина)

https://styler.rbc.ua/ukr/nauka_i_tehnika/anton-senenko-cherez-dva-tri-goda-mozhem-1523949147.html (друга частина)